

سرمایه بی بدیل

تالاب

(معرفی تالاب های ایران)

نویسندگان:

دکتر مرتضی تهمی پور

(عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی)

پانید نوربخش

- سرشناسه : تهامی پور زرندی، مرتضی، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور : تالاب، سرمایه بی بدیل /تالیف مرتضی تهامی پور زرندی، پانیذ نوربخش.
مشخصات نشر : تهران: انتشارات شفاف، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری : ۲۷۴ ص.: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
شابک : ۳۴۹۰۰۰ ریال ۵-۹۸-۸۶۷۱-۶۰۰-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
موضوع : تالابها -- ایران
موضوع : Wetlands -- Iran
موضوع : تالابها -- ایران -- حفاظت
موضوع : Wetland Conservation -- Iran
شناسه افزوده : نوربخش، پانیذ، ۱۳۷۰-
رده بندی کنگره : ۱۱۳/۸QL۱۱۹۷ ت۲ /
رده بندی دیویی : ۵۷۸/۶۸
شماره کتابشناسی ملی : ۵۵۷۷۲۴۴

ISBN:978-600-8671-98-5

9

786008

671985

سرمایه بی بدیل، تالاب

معرفی تالاب های ایران

نویسنده: مرتضی تهامی پور زرنندی، پانیند نوربخش

طرح جلد: علیسا قاسمی، ایده ایروانی، صفحه آرایی: آتلیه سمت نو

ناشر: شفاف

نوبت چاپ: اول، سال ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه، قیمت: ۳۴۹۰۰ تومان، شابک: ۹۸-۵-۸۶۷۱-۶۰۰-۹۷۸

©. / تمام حقوق محفوظ است. /

نشانی: تهران . م انقلاب . خ انقلاب . خ ۱۲ فروردین . پلاک ۱ . طبقه ۴

تلفن: ۶۶۴۸۴۶۳۸ - ۶۶۴۸۶۴۸۲ - ۰۲۱

پیامک، واتساپ، تلگرام: ۰۹۳۶۰۹۳۶۸۸۸

نشر شفاف

(ناشر عمومی و ناشر تخصصی اقتصاد)

www.shafaaf.ir

خرید اینترنتی از دیجی کالا

www.digikala.com

پیشگفتار

ایران، سرزمین آبریز از زیبایی‌ها و منابع طبیعی از حضور تالاب‌ها بی‌بهره نمانده و در خاک خود دریاچه‌ها و تالاب‌های زیادی را جای داده است. مهم‌تر این‌که در میان ۴۲ نوع تالاب شناسایی شده در جهان، ۴۱ نوع تالاب در ایران یافت می‌شود. اهمیت تالاب‌ها در میان ایرانیان ریشه تاریخی دارد و زندگی جماع محلی به لحاظ معیشت و همچنین از جنبه مسایل فرهنگی وابستگی زیادی به دریاچه‌ها و تالاب‌ها داشته است. در سطح کلان کشور نیز این موضوع دارای اهمیت بوده تا جایی که قدیمی‌ترین معاهده بین‌المللی حفاظت از تالاب‌های جهان (معاهده رامسر) در خاک ایران به‌گزارشده و نام‌گذاری این معاهده با نام یکی از شهرهای ایران جاودانه شده است. اما اکنون وضعیت تالاب‌های ایران رو به وخامت نهاده و روز به روز وضعیت آنها به دلایل مختلف بحرانی‌تری شود. بسیار تلخ است که علی‌رغم خدمات بی‌شمار اهدایی تالاب‌ها به ما، با دستان بی‌رحم و با اقدامات توسعه‌ای نابجایمان در حال خشک کردن و نابودی آنها هستیم. غفلت ما از محیط زیست و تالاب‌ها در سالهای گذشته به حدی بوده است که نسل جوان و دانشجویان و کارشناسان دیگر حتی با نام تالاب‌های بزرگ کشور و خدمات آنها ناآشنا هستند. لذا بر ماست که سطح آگاهی عموم را نسبت به ارزش‌های اقتصادی و معنوی حضور تالاب‌ها ارتقا دهیم و مسئولان را از تصمیماتی که منجر به آسیب رساندن بیشتر به این

سرمایه‌های بی‌بدیل می‌شسوند، بر حذر داریم. یک قدم کوچک در این راستا، معرفی تالاب‌های ایران و جمع‌آوری اطلاعات کلی آن‌ها در قالب یک کتاب است که هدف اصلی تهیه و گردآوری این نوشتار است. لازم به ذکر است که با همه تلاشی که صورت گرفت دستیابی به اطلاعات همه تالاب‌های ایران (که در گذشته تعداد آنها بسیار زیاد بوده و ممکن است امروز دیگر چیزی از آنها باقی نمانده باشد)، مقدور نگردید و لذا مجموعه‌ای که تهیه شده است شامل تالاب‌هایی است که حیات آنها ادامه دارد و حفاظت و حفظ آن از مهم‌ترین و ضروری‌ترین اقدامات جامعه امروز ماست. امید است که تهیه این مجموعه کمک کوچکی در راستای حفاظت و پایداری محیط زیست کشور عزیزمان ایران باشد.

مرتضی تهامی‌پور زرندی

تابستان ۱۳۹۸

ایمیل: mortezatahamipour@gmail.com

اینستاگرام: [tahamipour_morteza](https://www.instagram.com/tahamipour_morteza)

فهرست مطالب

شماره صفحه	عنوان
۱۵	۱- مقدمه
۱۷	۲- آشنایی با مفهوم تالاب
۱۷	۱-۲- ریشه علمه تالاب
۱۷	۲-۲- ویژگی های مشترک تالابها
۱۸	۳-۲- اهمیت وجود تالاب
۱۹	۴-۲- شناسایی منافع تالاب
۲۰	۵-۲- مهم ترین مشکلات تالابها
۲۱	۳- تعاریف مختلف تالاب
۲۲	۱-۳- انواع تعاریف تالاب
۲۲	۳-۱-۱- تعریف تالاب در بخش نامه شماره ۳۹ (CIRCULAR ۳۹) آمریکا
۲۲	۳-۱-۲- تعریف سازمان شیلات و حیات وحش آمریکا در سال ۱۹۷۹
۲۳	۳-۱-۳- تعریف کانادایی ها از تالاب
۲۳	۳-۱-۴- تعریف کنوانسیون رامسر
۲۵	۴- نگاهی به تالاب های ایران
۲۵	۴-۱- انواع تالاب های ایران
۲۶	۴-۲- معرفی تالاب های ایران به تفکیک استان
۲۸	۴-۲-۱- استان آذربایجان شرقی
۲۸	۴-۲-۲-۱-۱- تالاب قوری گل
۳۰	۴-۲-۲-۲-۱- تالاب یانیق
۳۲	۴-۲-۲-۳-۱- تالاب ماهی آباد
۳۴	۴-۲-۲-۴-۱- تالاب ذولین
۳۸	۴-۲-۲-۵-۱- تالاب خرمالو
۳۹	۴-۲-۲-۶-۱- تالاب دیب سیز

- ۴۰ سایر تالاب‌های آذربایجان شرقی ۷-۱-۲-۴
- ۴۲ استان آذربایجان غربی ۲-۲-۴
- ۴۲ دریاچه ارومیه ۱-۲-۲-۴
- ۴۴ تالاب درگه سنگی ۲ ۲ ۲ ۴
- ۴۶ تالاب حسن‌لو ۳-۲-۲-۴
- ۴۸ تالاب کانی برازان ۴-۲-۲-۴
- ۵۱ تالاب قریبی باباعلی ۵-۲-۲-۴
- ۵۲ تالاب قره قشلاق ۶-۲ ۲ ۴
- ۵۳ تالاب نورولو ۷ ۲ ۲ ۴
- ۵۴ تالاب آق ریاض ۸-۲-۲-۴
- ۵۵ تالاب بورالان ۹ ۲ ۲ ۴
- ۵۷ تالاب گروس ۱۰-۲-۲-۴
- ۵۸ تالاب گرده قیط و ممیند ۱۱ ۲ ۲ ۴
- ۶۰ تالاب پیر احمد کندی ۱۲-۲-۲-۴
- ۶۱ تالاب سولدوز ۱۳-۲-۲-۴
- ۶۳ تالاب آق‌گل ۱۴-۲-۲-۴
- ۶۵ تالاب قره‌گل ۱۵-۲-۲-۴
- ۶۶ تالاب یادکاراو ۱۶ ۲ ۲ ۴
- ۶۷ تالاب شورگل ۱۷-۲-۲-۴
- ۶۹ تالاب ناوور ۱۸-۲ ۲ ۴
- ۷۱ تالاب گیبی باباعلی ۱۹-۲-۲-۴
- ۷۲ استان اردبیل ۳-۲-۴
- ۷۲ تالاب آت‌گولی ۱-۳-۲-۴
- ۷۴ تالاب جیران‌گلی ۲-۳-۲-۴
- ۷۶ تالاب ملااحمد ۳ ۳ ۲ ۴
- ۷۷ تالاب گنج‌گاه ۴-۳-۲-۴
- ۷۸ تالاب نوشهر ۵-۳-۲-۴
- ۷۹ دریاچه نئور ۶-۳-۲-۴
- ۸۱ دریاچه شورابیل ۷-۳-۲-۴

- ۸۳ ۴-۲-۴ استان اصفهان
- ۸۳ ۴-۲-۴ تالاب گاوخونی
- ۸۵ ۴-۲-۴ مرداب زاینده رود
- ۸۶ ۴-۲-۵ استان ایلام
- ۸۶ ۴-۲-۵ تالاب چکر
- ۸۸ ۴-۲-۵ تالاب زمزم
- ۸۹ ۴-۲-۵ تالاب سیاب درویش
- ۹۰ ۴-۲-۶ استان بوشهر
- ۹۰ ۴-۲-۶ تالاب حله
- ۹۲ ۴-۲-۶ منطقه حفاظت شده مند
- ۹۴ ۴-۲-۶ جزیره خاسو
- ۹۵ ۴-۲-۶ منطقه حفاظت شده نایبند
- ۹۷ ۴-۲-۷ استان تهران
- ۹۷ ۴-۲-۷ تالاب عشق آباد
- ۹۹ ۴-۲-۷ تالاب بندعلی خان
- ۱۰۱ ۴-۲-۷ دریاچه تار
- ۱۰۲ ۴-۲-۸ استان چهارمحال و بختیاری
- ۱۰۲ ۴-۲-۸ تالاب گندمان
- ۱۰۴ ۴-۲-۸ تالاب چغاخور
- ۱۰۶ ۴-۲-۸ تالاب دهنو
- ۱۰۷ ۴-۲-۸ تالاب سولقان (سولگان)
- ۱۰۸ ۴-۲-۹ استان خراسان (خراسان رضوی و جنوبی)
- ۱۰۸ ۴-۲-۹ تالاب مژن آباد
- ۱۱۰ ۴-۲-۹ تالاب کجی و نمکزار
- ۱۱۲ ۴-۲-۹ دریاچه بزنگان
- ۱۱۳ ۴-۲-۱۰ استان خوزستان
- ۱۱۳ ۴-۲-۱۰ هور مزرعه
- ۱۱۵ ۴-۲-۱۰ تالاب میانگران
- ۱۱۷ ۴-۲-۱۰ تالاب شادگان

- ۱۲۰ ۲-۴-۱۰-۴- تالاب هورالعظیم
- ۱۲۴ ۲-۴-۱۰-۵- تالاب بامدژ
- ۱۲۶ ۲-۴-۱۱- استان سیستان و بلوچستان
- ۱۲۶ ۲-۴-۱۱- ۱ تالاب هامون
- ۱۲۷ ۲-۴-۱۱-۲- هامون پوزک
- ۱۲۹ ۲-۴-۱۱-۳- امون صابوری
- ۱۳۰ ۲-۴-۱۱-۴- هامون هیرمند
- ۱۳۱ ۲-۴-۱۱-۵- شیخ گواتر و حور باهو
- ۱۳۳ ۲-۴-۱۱-۶- تالاب لبار
- ۱۳۵ ۲-۴-۱۱-۷- تالاب هامون جانورین
- ۱۳۷ ۲-۴-۱۲- استان فارس
- ۱۳۷ ۲-۴-۱۲-۱- دریاچه پریشان
- ۱۳۹ ۲-۴-۱۲-۲- تالاب کمجان
- ۱۴۱ ۲-۴-۱۲-۳- دریاچه طشک و بختگان
- ۱۴۳ ۲-۴-۱۲-۴- تالاب برم دلک
- ۱۴۵ ۲-۴-۱۲-۵- تالاب کافت
- ۱۴۷ ۲-۴-۱۲-۶- دریاچه هفت برم
- ۱۴۸ ۲-۴-۱۲-۷- تالاب ارژن
- ۱۴۹ ۲-۴-۱۲-۸- دریاچه مهارلو
- ۱۵۱ ۲-۴-۱۳- استان قزوین
- ۱۵۱ ۲-۴-۱۳-۱- دریاچه اوان
- ۱۵۳ ۲-۴-۱۴- استان قم
- ۱۵۳ ۲-۴-۱۴-۱- دریاچه نمک آران و بیدکل
- ۱۵۵ ۲-۴-۱۴-۲- تالاب حوض ساداتان
- ۱۵۷ ۲-۴-۱۵- استان کردستان
- ۱۵۷ ۲-۴-۱۵-۱- دریاچه زریوار
- ۱۵۹ ۲-۴-۱۶- استان کرمانشاه
- ۱۵۹ ۲-۴-۱۶- ۱ تالاب هشیلان
- ۱۶۰ ۲-۴-۱۷- استان اصفهان

- ۱۶۱ ۱-۱۷-۲-۴ تالاب الماگل
- ۱۶۳ ۲-۱۷-۲-۴ تالاب آلاگل
- ۱۶۴ ۳-۱۷-۲-۴ تالاب گمیشان
- ۱۶۶ ۴-۱۷-۲-۴ تالاب اجی گل
- ۱۶۸ ۵-۱۷-۲-۴ تالاب اینچه
- ۱۷۰ ۶-۱۷-۲-۴ تالاب دانشمند
- ۱۷۱ ۱۸-۲-۴ استان گیلان
- ۱۷۱ ۱-۱۸-۲-۴ تالاب انزلی
- ۱۷۴ ۱۸-۲-۴ پارک ملی بوجاق
- ۱۷۶ ۳-۱۸-۲-۴ تالاب امیرکلايه
- ۱۷۸ ۴-۱۸-۲-۴ تالاب پیامرود
- ۱۷۹ ۵-۱۸-۲-۴ تالاب درستان
- ۱۸۰ ۶-۱۸-۲-۴ تالاب کیاکلايه
- ۱۸۲ ۷-۱۸-۲-۴ تالاب سیاه نسیم
- ۱۸۳ ۸-۱۸-۲-۴ تالاب آبپندان گیلان
- ۱۸۵ ۹-۱۸-۲-۴ تالاب الاان اسالم
- ۱۸۷ ۱۰-۱۸-۲-۴ تالاب سیاه درویشان
- ۱۸۸ ۱۱-۱۸-۲-۴ تالاب هندخاله
- ۱۸۹ ۱۲-۱۸-۲-۴ تالاب زریبچار
- ۱۹۰ ۱۳-۱۸-۲-۴ تالاب استیل عباس آباد
- ۱۹۲ ۱۴-۱۸-۲-۴ تالاب آق
- ۱۹۳ ۱۹-۲-۴ استان لرستان
- ۱۹۳ ۱-۱۹-۲-۴ دریاچه گهر
- ۱۹۵ ۲-۱۹-۲-۴ تالاب بیشه دالان
- ۱۹۷ ۳-۱۹-۲-۴ تالاب زردابه
- ۱۹۹ ۴-۱۹-۲-۴ تالاب گری بلمک
- ۲۰۰ ۵-۱۹-۲-۴ سایر تالاب‌های لرستان
- ۲۰۲ ۲۰-۲-۴ استان مازندران
- ۲۰۲ ۱-۲۰-۲-۴ تالاب عزیزک

- ۲۰۳ تالاب لاریم ۲-۲۰-۲-۴
- ۲۰۵ شبه جزیره میانکاله، خلیج کرگان و آببندان لیوزاغ مرز ۳-۲۰-۲-۴
- ۲۰۶ تالاب کرچنگ ۴-۲۰-۲-۴
- ۲۰۷ تالاب حمیدآباد ۵-۲۰-۲-۴
- ۲۰۸ تالاب لپو پلنگان ۶-۲۰-۲-۴
- ۲۰۹ تالاب‌های سراندون و بالندون ۷-۲۰-۲-۴
- ۲۱۰ تالاب ارواح ۸-۲۰-۲-۴
- ۲۱۱ تالاب لنگور ۹-۲۰-۲-۴
- ۲۱۳ تالاب بادوا ۱۰-۲۰-۲-۴
- ۲۱۴ دریاچه راست ۱۱-۲۰-۲-۴
- ۲۱۵ استان مرکزی ۲۱-۲-۴
- ۲۱۵ تالاب کویری میقان ۱-۲۱-۲-۴
- ۲۱۸ استان هرمزگان ۲۲-۲-۴
- ۲۱۸ منطقه حفاظت شده حرا و تالاب خوران ۱-۲۲-۲-۴
- ۲۲۰ جزیره شیدور ۲-۲۲-۲-۴
- ۲۲۳ تالاب آذینی ۳-۲۲-۲-۴
- ۲۲۵ منطقه حفاظت شده حرا و رود کز ۴-۲۲-۲-۴
- ۲۲۷ تالاب رود شور، شیرین و میناب ۵-۲۲-۲-۴
- ۲۲۹ منطقه حفاظت شده کابریک و جاسک ۶-۲۲-۲-۴
- ۲۳۰ استان همدان ۲۳-۲-۴
- ۲۳۰ تالاب کردخورد (اق کل) ۱-۲۳-۲-۴
- ۲۳۲ تالاب آبشینه ۲-۲۳-۲-۴
- ۲۳۳ تالاب شیرین سو ۳-۲۳-۲-۴
- ۲۳۵ تالاب چم شور ۴-۲۳-۲-۴
- ۲۳۷ تالاب پیرسلیمان ۵-۲۳-۲-۴
- ۲۳۹ استان یزد ۲۴-۲-۴
- ۲۳۹ تالاب پساب ۱-۲۴-۲-۴
- ۲۴۱ نگاهی به عوامل تهدیدکننده و آسیب‌های وارده به تالاب‌های ایران ۵
- ۲۴۱ ۱- آسیب‌های تالاب‌های ثبت شده در کنوانسیون رامسر (رامسر سایت‌ها) ۵

- ۲۵۵ آسیب‌های سایر تالاب‌های ایران
- ۲۶۷ مراجع
- ۲۶۸ پیوست ۱- مقایسه مشخصات رامسر سایت های ایران
- ۲۷۱ پیوست ۲- مقایسه مشخصات سایر تالاب‌های ایران

www.ketab.ir

۱- مقدمه

تالاب‌ها بهترین و مهم‌ترین مخزن ژن گیاهی و جانوری روی زمین هستند بر این اساس می‌توان گفت، زمین مادر حیات "تالاب مادر زمین" است. این مامن‌های کوچک طبیعت، علاوه بر سفره پربراری که برای تغذیه و حیات گسترانده‌اند، به بهترین شکل از اکوسیستم حفاظت می‌کنند. نقش تالاب‌ها تنها به این چرخه اکولوژیک و زنجیره حیات ختم نشده و از جمله غنی‌ترین بسترهای روح‌نواز بشر را فراهم آورده‌اند. آرامش و زیبایی وصف‌ناپذیری که در بدو ورود به تالاب‌ها احساس می‌شود به بهترین شکل ممکن رابطه عمیق و دیرینه میان انسان و طبیعت را بیان می‌دارد.

از ۴۲ نوع تالاب شناسایی شده در جهان، تمامی آن‌ها به استان‌های تالاب‌های تندرا در ایران یافت می‌شود. در پهنه جغرافیایی کشور ایران بیش از ۱۰۰ تالاب با ویژگی‌های مختلف وجود دارد که در سطوح مختلف مدیریت و حفاظت می‌شوند.

یکی از مهم‌ترین سطوح حفاظتی تالاب‌ها رامسرسایت است. رامسرسایت به تالاب‌هایی اطلاق می‌شود که در لیست تالاب‌های کنوانسیون رامسر ثبت شده‌اند. کنوانسیون رامسر به عنوان قدیمی‌ترین معاهده بین‌المللی در روز دوم فوریه سال ۱۹۷۱ در شهر رامسر ایران برگزار شد و در آن معاهده‌ای برای حفاظت از تالاب‌ها در جهان بین کشورهای عضو شکل گرفت. به همین علت روز دوم فوریه روز جهانی تالاب‌ها نام‌گذاری شده است.

با وجود آن که کشور ایران سابقه دولانی در اهتمام به مسایل زیست‌محیطی دارد و از اولین کشورهایی است که دارای قوانین حفاظت از طبیعت و مناطق حفاظت‌شده می‌باشد و از پیشگامان و بنیان‌گذاران کنوانسیون مهم رامسر است، ولی اطلاعات کامل و جامعی از وضعیت پوشش گیاهی، تنوع زیستی، حیات‌وحش و پرندگان آبی تالاب‌های آن در گذشته و حال در دسترس نیست تا بد کمک آن بتوان ارزش‌های واقعی و توانایی‌های زیستی نهفته آنها را درک و از روند تخریب و احیای آن‌ها آگاه شد. این در حالی است که تالاب‌های کشور از لحاظ تنوع زیستی به عنوان زیستگاه پرندگان از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار می‌باشد.